

Geografické rozhledy – časopis pro další vzdělávání v geografii
Ročník 27 (2017–2018), číslo 4

Vydává Česká geografická společnost, z. s. v. Nakladatelství P3K, s. r. o., www.p3k.cz

Adresa redakce: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Albertov 6, 128 43 Praha 2
redakce@geograficke-rozhledy.cz
www.geograficke-rozhledy.cz

 [geograficke.rozhledy](https://www.facebook.com/geograficke.rozhledy)
 [geografickerozhledy](https://www.instagram.com/geografickerozhledy)

Šéfredaktor: Libor Jelen

Výkonný redaktor: Miroslav Šifta

Redakční rada: Tereza Aubrechtová, Jan D. Bláha, Dana Fialová, Jindřich Frajer, Martin Hanus, Klára Hulíková, Petr Karas, Petr Knecht, Vincenc Kopeček, Jan Kopp, Stanislav Kraft, František Křižan, Marek Křížek, Silvie R. Kučerová, Josef Kunc, Jakub Lysák, Miroslav Marada, Jiří Martínek, Tomáš Matějček, Aleš Nováček, Pavel Raška, Dana Řezníčková, Miroslav Šobr

Jazyková redakce: Marie Pospíšilová

Layout: Vít T. Luštinec, Karel Kupka

Sazba a zlom: Nakladatelství P3K, s. r. o.

Tisk: Tiskárna POLYGRAF, s. r. o.

Distribuci zajišťuje Adiservis s. r. o.

Předplatné časopisu:

předplatne@geograficke-rozhledy.cz

Vychází 5× ve školním roce.

Roční předplatné 335 Kč.

Cena za jednotlivé číslo 67 Kč.

Redakční uzávěrka 30. 3. 2018, číslo 4

vyšlo 10. 4. 2018. Podávání novinových

zásilek povoleno ředitelstvím pošt Praha

č. j. 139/92 – NP, ze dne 17. 11. 1992.

MK ČR E 5922, ISSN 1210-3004.

Časopis je zařazen na Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v Česku. Je vydáván s finanční podporou Akademie věd ČR.

Foto na titulní straně:

Častější letecké spoje do většího počtu destinací čím dál více propojují jednotlivá místa světa a tím ho „zmenšují“. Letecká doprava i centra měst s prosklenými výškovými budovami, kde sídlí kanceláře nadnárodních společností a organizací, jsou symbolem dnešního globalizovaného světa.
Foto: Dabarti CGI / Shutterstock.com.

Obsah

TÉMA ČÍSLA

Kdo vládne globálním systémům? (Pavel Chromý, Miroslav Šifta)	4
Cesta kolem světa za 28 dní (Jiří Anděl, Jiří Anděl jr., Nikola Jedličková)	8
Jak funguje a kdo řídí náš potravinový systém? (Jana Spilková)	12
Zapojení Česka do globálních produkčních sítí (Jana Vlčková)	14

GEOGRAFIE A ŠKOLA

Globální systémy ve školní výuce (Tomáš Matějček)	18
Česko jako malá laboratoř mezinárodní migrace (Kristýna Janurová, Lenka Pavelková)	20

VĚDA, VÝZKUM, INOVACE

Afrika v zorném poli nových globálních hráčů (Linda Piknerová, David Šanc)	24
Sociální metabolismus – jak měřit vztah přírody a společnosti? (Eva Fraňková)	28
Globální navigační satelitní systémy v Evropě (Miroslav Čábelka)	32

AKTUALITY

34

Úvodník

Termínem globální systém lze označit každý proces, který se odehrává v celosvětovém měřítku. Globálním systémem jsou jak oceánské proudy ovlivňující klima a počasí na Zemi, tak sdružování států v nadnárodních organizacích či virtuální šíření více či méně pravdivých zpráv na sociálních sítích. Jsou jím i soustavy družic, které nás z oběžné dráhy navigují, či neustále se zdokonalující a dostupnější komunikační technologie, díky nimž se svět stále více propojuje, síťuje. Např. globální obchodní systém s burzovními centry ve světových metropolích prakticky nikdy nespí. Když končí obchodování na londýnské burze v Londýně, běží již obchod v New Yorku, potom se připojí Tokio nebo Sydney.

Principům fungování globálních systémů různého charakteru i jejich dopadům je věnováno čtvrté číslo 27. ročníku Geografických rozhledů. Zamýšlíme se v něm nad tím, jací aktéři drží ve svých rukou globální moc a jak ovlivňují světové dění nejen ve společenské, ale i v přírodní a krajinné sféře. Sledujeme, s jakým záměrem a jakým způsobem si nově i nově nastupující mocnosti, jako jsou Čína, Indie, Brazílie, Indonésie nebo Turecko, podmaňují Afriku. Předkládáme základní fakta o zahraniční migraci a navrhuje, jak toto téma na příkladu Česka začlenit do výuky (nejen) zeměpisu. Diskutujeme o globálních produkčních sítích, i o tom, jakou roli v nich hrají čeští výrobci, v jaké míře je česká ekonomika závislá na exportu. Poodkrýváme, kdo vévodí světovému trhu s potravinami. Představujeme koncept sociálního metabolismu, zajímavý přístup, jak zkoumat a porovnávat vztah mezi společností a přírodou. Nabízíme náměty začlenění tématu globálních systémů do výuky. Popisujeme také, jak uskutečnit sen každého geografa, cestu kolem světa. A díky představení funkce hlavních globálních navigačních satelitních systémů se dozvíme, že se nikde na světě neztratíme (pokud se nám nevybije chytrý telefon).

Přejeme příjemné „globální“ a „systematické“ čtení!

Miroslav Šifta